

Комунальний заклад вищої освіти
«Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ВСП «Фаховий музичний
коледж» КЗВО «Дніпровська
академія музики» ДОР»

Олена Потоцька Олена ПОТОЦЬКА

«29» серпня 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИБІРКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОСНОВИ ДИРИГУВАННЯ»**

“Народні інструменти”

Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»

Освітньо-професійна програма – «Музичне мистецтво»

Д н і п р о
2 0 2 5

Розробник: старший викладач циклової комісії «Народні інструменти»
Володимир ОВЧАРОВ

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи диригування» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійній програмі «Музичне мистецтво» 2025 року, навчальним планам підготовки здобувачів освітньо-професійного ступеня Фаховий молодший бакалавр 2025–2026 навчального року (на основі базової середньої освіти), методичним рекомендаціям Міністерства освіти і науки України (лист 1/9-434 від 09.07.2018 року «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення»).

Гарант ОПП Ірина ГОРЧАКОВА

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи диригування» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» затверджено та введено в дію рішенням методичної ради ВСП «Фаховий музичний коледж» КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 1 від «29» серпня 2025 року).

Голова ради Олена ПОТОЦЬКА

Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни «Основи диригування» відповідає стандарту фахової передвищої освіти України, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво» розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії «Народні інструменти» ВСП «Фаховий музичний коледж» КЗВО «Дніпровська академія музики» ДОР» (протокол № 1 від «26» серпня 2025 року).

Голова циклової комісії
«Народні інструменти» Володимир КРАСНОШЛИК

Опис навчальної дисципліни

<i>Найменування показників</i>	<i>Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень освіти</i>	<i>Характеристика навчальної дисципліни</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»	Вибіркова
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність – 025 «Музичне мистецтво»	Рік підготовки – 2-й
Тижневих годин: аудиторних – 1 самостійної роботи – 1	освітньо-професійна програма - «Музичне мистецтво»	Семестр – III-IV
Види контролю – поточний, семестровий, підсумковий - залік (4 семестр)	Рівень освіти – фахова передвища освіта Освітньо-професійний ступінь – Фаховий молодший бакалавр	Індивідуальні заняття – 38 годин
		Самостійна робота – 52 години

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1 Мета – Виховання всебічно розвиненого та досвідченого професіонала-музиканта. Опанування здобувачами необхідним обсягом знань та вмінь з техніки диригування, набуття навичок користування метроритмічної координації рухів, постановки диригентського апарату, комплексом елементів диригентської техніки, що є необхідним для їх доцільного застосування в майбутній педагогічній та виконавській діяльності.

2.2. Завдання – оволодіння майбутніми музикантами-виконавцями практичними професійними навичками диригування:

- розвиток мануальної диригентської техніки;
- вивчення методів самостійної роботи над музичним твором;
- придбання навичок володіння комплексом диригентських виражальних засобів;

- розвиток оркестрового слуху і здібності до контролю звучання оркестру / капели бандуристів в процесі диригування;
- формування диригентсько-вольових якостей, творчих та артистичних здібностей.

2.3. Компетентності:

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Основи диригування» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральні компетенції (ІК)

ІК Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетенції (ЗК)

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Спеціальні компетенції (СК)

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 2 Здатність демонструвати достатній рівень виконавської майстерності.

СК 3 Здатність відтворювати художньо-образний зміст музичного твору у виконавській діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

2.4. Програмні результати навчання:

РН 4 Читати та відтворювати нотний запис тексту музичного твору.

РН 6 Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту.

РН 8 Розпізнавати різні компоненти музичної мови.

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської / музично-теоретичної / педагогічної / організаційно-творчої діяльності (відповідно до освітньо-професійної програми).

РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Введення в спеціальність диригування

Тема 2. Історія виникнення та розвитку виконавського диригування.

Тема 3. Диригентський апарат та його постава.

Тема 4. Мануальна техніка. Характеристика диригентських жестів.

Тема 5. Основні схеми тактування (тридольна, чотиридольна).

Тема 6. Основні диригентські функції правої та лівої рук

Тема 7. Структура диригентського жесту. Поняття ауфтакту. Різновиди ауфтакту. Прийоми показу ауфтакту

Семестровий контроль – 3-й семестр:

Тактування схем на 3; 4.

Диригування 2-х нескладних різнохарактерних творів на задані схеми (для бандуристів один з творів хоровий).

Орієнтовний репертуарний список

1. Р. Шуман «Альбом для юнацтва». Окремі п'єси.
2. В. Моцарт «Колискова».
3. Е. Гріг «Самотній мандрівник».
4. Р. Шуман «Мрії».
5. Ж. Люллі «Гавот».
6. С. Франк «П'єса».
7. В. Моцарт «Андантіно».
8. М. Леонтович «Пливе човен», «Дударик», «Ой там за горою», «Налетіли журавлі», «Ой перепеличка», «Черчик».

Тема 8. Особливості застосування диригентської палички

Тема 9. Вільне володіння основними штрихами: non legato, legato, staccato, marcato.

Тема 10. Прийоми показу акценту. Синкопа, різновиди синкоп. Прийоми показу синкоп

Тема 11. Засоби вираження динаміки і штрихів у диригуванні.

Тема 12. Прийоми припинення звучання. Паузи та фермати у диригуванні.

Тема 13. Диригування музичних творів по клавiру.

Залiк в кiнцi 4-го семестру:

тактування схем на 2, 3, 4.

Диригування 2-х нескладних рiзнохарактерних творiв на заданi схеми (для бандуристiв один з творiв хоровий).

Орiєнтовний репертуарний список

1. Ф. Шуберт «Серенада» iз циклу «Лебедина пiсня».
2. К. Вебер «Хор мисливцiв» iз опери «Вiльний стрiлець».
3. Ф. Шуберт «Музичний момент».
4. Ф. Шопен «Двi прелюдii» (твiр 28, №6).
5. М. Леонтович «Щедрик», «Ой, з-за гори кам'яної», «Пряля», «Черчик».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви семестрiв i тем	Кiлькiсть годин					
	Усього	У тому числi				
		Лекцiї	Практ.	Лабор.	Индив.	Сам. р
1	2	3	4	5	6	7
СЕМЕСТР 3						
Тема 1.	3				1	2
<i>Разом за темою 1</i>						
Тема 2.	4				1	3
<i>Разом за темою 2</i>						
Тема 3.	5				2	3
<i>Разом за темою 3</i>						
Тема 4.	8				3	5
<i>Разом за темою 4</i>						
Тема 5.	8				3	5
<i>Разом за темою 5</i>						
Тема 6.	8				3	5
<i>Разом за темою 6</i>						
Тема 7	11				6	5
<i>Разом за темою 7</i>						
Контрольнi заходи	1				1	
Усього годин семестру	48				20	28
СЕМЕСТР 4						

Тема 8.	5				1	4
<i>Разом за темою 8</i>						
Тема 9.	5				1	4
<i>Разом за темою 9</i>						
Тема 10.	6				2	4
<i>Разом за темою 10</i>						
Тема 11.	6				2	4
<i>Разом за темою 11</i>						
Тема 12.	6				4	4
<i>Разом за темою 12</i>						
Тема 13.	13				9	4
<i>Разом за темою 13</i>						
Контрольні заходи	1				1	
Усього годин семестру	42				18	24
Усього годин	90				38	52

**5. Теми лекційних занять
навчальним планом не передбачені**

**6. Теми лабораторних занять
навчальним планом не передбачені**

7. Теми індивідуальних занять

1.	Введення в спеціальність диригування	1
2.	Історія виникнення та розвитку виконавського диригування	1
3.	Диригентський апарат та його постава.	2
4.	Мануальна техніка. Характеристика диригентських жестів	3
5.	Основні схеми тактування (дводольна, тридольна, чотиридольна).	3
6.	Основні диригентські функції правої та лівої рук	3
7.	Структура диригентського жесту. Поняття ауфтакту. Різновиди ауфтакту Прийоми показу ауфтакту	6
8.	Особливості застосування диригентської палички	1
9.	Вільне володіння основними штрихами: non legato, legato, staccato, marcato.	1
10.	Прийоми показу акценту. Синкопа, різновиди синкоп. Прийоми показу синкоп	2
11.	Засоби вираження динаміки і штрихів у диригуванні.	2
12.	Прийоми припинення звучання. Паузи та фермати у диригуванні	4
13.	Диригування музичних творів по клавiру.	9
	Разом	38

8. Самостійна робота

1.	Історія виникнення диригентського виконавства.	2
2.	Відомі світові майстри диригування.	3
3.	Диригентська гімнастика.	3
4.	Тактові схеми диригування.	5
5.	Прийоми припинення звучання. Паузи та фермати у диригуванні.	5
6.	Метроритмічна координація рухів.	5
7.	Затакти та синкопи у диригуванні.	5
8.	Робота над удосконаленням диригентського апарату.	4
9.	Технічна та художня сторони диригентського мистецтва	4
10.	Засоби виразу динаміки, штрихів, темпу у диригуванні.	4
11.	Розбір та аналіз твору за планом.	4
12.	Розвиток теоретичної думки стосовно диригування.	4
13.	Диригування музичних творів по клавiру.	4
	Разом	52

9. Індивідуальні завдання

<i>№</i>	<i>Завдання</i>
1.	Орієнтуватися в загальних питаннях історії диригентського мистецтва.
2.	Орієнтуватися в питаннях диригентської техніки в обсязі змісту навчального матеріалу програми.
3.	Визначитися із уявленнями про природну поставу диригентського апарату.
4.	Уміти показувати основні елементи диригентської техніки: схеми тактування (тільки ті, що опановані), ауфтакт (різновиди ауфтактів), прийоми вступу та закінчення звучання, розподіл функцій рук тощо.
5.	Визначитися із уявленнями про основні функції рук та їхні рухи.
6.	Усвідомити основні принципи і характер диригентських рухів у відповідності до змісту музичного матеріалу.
7.	Підтвердити обізнаність з основними італійськими музичними термінами (позначення темпів, характеру, динаміки, прийомів звуковидобування, штрихів тощо) у творах для ознайомлення та вивчення.
8.	Вміти продемонструвати диригентські навички прочитання з клавiру музичних творів різних за схемами тактування, інтонаційно-стильовим спрямуванням, характером, темпом, метроритмом, динамікою, штрихами тощо.
9.	Засвідчити уміння аналізувати музичний твір: визначати характер музики, жанрові особливості твору, музичну форму, засоби музичної виразності тощо.
10	Продемонструвати самостійно опрацьовані теоретичні питання та набуті практичні уміння і навички.

10. Методи та технології навчання

- пояснювально-ілюстративний;
- бесіда;
- репродуктивний;
- творчий;
- пошуковий;
- аналіз і синтез;
- практичний показ.

11. Методи та критерії оцінювання

Під час оцінювання обов'язково враховується індивідуальна освітня траєкторія здобувачів освіти, відповідно до його здібностей. При оцінюванні також враховується змістовність та переконливість анотацій, основні тези яких в усній формі оголошуються здобувачем перед початком диригування кожного твору, або всієї програми виступу.

Методи оцінювання запланованих **програмних результатів навчання:** прослуховування, співбесіда, залік, методи самоконтролю – уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти за курс фахової передвищої освіти визначаються Положенням про систему оцінювання якості навчальних досягнень здобувачів освіти в Дніпровській академії музики.

Критерії оцінювання знань і компетентностей з навчальної дисципліни «Основи диригування»:

«Зараховано» (А-Е за шкалою ECTS) ставиться здобувачу освіти:

- 1) який виконав робочу програму за результатами поточного контролю;
- 2) виконав блок самостійної роботи, який містить творчі завдання;
- 3) за підсумковим оцінюванням знань та вмінь демонструє засвоєння методичного матеріалу з питань диригування та виконує практичні завдання на рівні від «відмінного» до «достатнього», а саме:

- демонструє високий рівень диригентської майстерності, вільно володіє диригентським апаратом (енергійність, гнучкість й чіткість ауфтактів та диригентської схеми, підготовленість і відповідність характеру образу, усвідомлене та артистичне виконання, яскраве та переконливе пластичне втілення емоційного змісту твору);

- добре знає художньо-навчальний матеріал, має досить високий рівень розвитку музичного слуху, музичного мислення, музичної пам'яті, музичної уяви та виконавських умінь;
- має високий рівень професійної спрямованості на процес диригування та оволодіння диригентською технікою;
- може пов'язати теоретичні та практичні сторони дисципліни диригування, показує знання методичного матеріалу з питань диригування;

«Не зараховано» (FX-F за шкалою ECTS) ставиться здобувачу освіти:

- 1) який протягом семестру має 70 відсотків і більше не відпрацьованих заборгованостей від загальної кількості занять з навчальної дисципліни;
- 2) не володіє теоретичним матеріалом курсу, не може зробити диригентський аналіз партитури твору (навіть на елементарному рівні) та виконати жодного практичного завдання, а саме:
  - має задовільний рівень спрямованості та мотивації до диригентської діяльності;
  - засвоїв лише основний матеріал, але погано орієнтується в партитурі, припускається помилок або неточності у диригентських жестах;
  - має слабкий рівень сформованості мімічних умінь та прийомів невербального спілкування з концертмейстером.
  - не володіє знаннями щодо значної частини програмного матеріалу по техніці диригування, демонструє дуже низький рівень компетентності та потребує повторного вивчення дисципліни.

12. Методичне забезпечення

- 12.1. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи диригування».
- 12.2. Силабус навчальної дисципліни «Основи диригування».
- 12.3. Друковані та електронні матеріали.
- 12.4. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

13. Рекомендована література

Основна

1. Диригування : метод. рек. до провед. сам. роботи для магістрів по спец. музичне мистецтво / уклад. А. М. Стрілець . - Харків, 2022. - 10 с.
2. Мурза С. М. Диригентський жест як інструментально-виконавський феномен : компаративно-технологічний підхід [текст] : автореф. дис. ...канд. мистецтвознавства : 17.00.03 – муз. мистецтво / Мурза Світлана Анатоліївна ; Одес. нац. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. – Одеса, 2021. – 19 с.
3. Основи диригування : метод. рек. до провед. сам. роботи для бакалаврів по спец. музичне мистецтво / уклад. А. М. Стрілець . - Харків, 2022. - 9 с.
4. Роєнко М.. Формування мануальної техніки майбутніх диригентів хору у процесі фахової підготовки: теоретичний аспект. мистецькі пошуки: збірник наукових праць. випуск 12. Суми : ФОП Цьома С. П., 2020. с. 104–110.
5. Стрілець А. М. Формування оригінального репертуару для оркестру народних інструментів ХНУМ імені І.П. Котляревського як історична місія Харківських композиторів (1950-1960) [текст] / А. Стрілець // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст / Харківський нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. – Харків: ХНУМ, 2021. – Вип. 60. – С. 216-238.
6. Стрілець А. М. Теоретичні засади виховання диригента оркестру народних інструментів. [текст] / А. Стрілець // Проблеми взаємодії мистецтва, імені педагогіки та теорії і практики освіти : зб. наук. ст. / Харківський нац. ун-т мистецтв І.П. Котляревського; ред.-упоряд. Л.В. Русакова. – Харків, ХНУМ, 2021. – Вип. 61. – С 26-49.
7. Стрілець А. М. Наукове обґрунтування творчого мистецького проекту на здобуття ступеня Доктор мистецтва «Діяльність оркестру народних інструментів ХНУМ імені І.П. Котляревського в історичному хронотопі»/ А. Стрілець//Харківський нац. ун-т мистецтв імені І.П. Котляревського. – Харків: ХНУМ, 2022. – 148 с.

Додаткова

1. Академічне українське музичне мистецтво крізь призму епох : монографія / заг. ред.: канд. пед. наук, проф. П. Л. Богоніс. Київ : КНУКіМ ; Автограф, 2025. 195 с. (Колектив авторів: Підгорбунський М. А., Тилик І. В., Бондаренко А. І., Лисенко В. В., Роюк Н. В., Кречко Н. М.)
2. Дніпровська Н. Г., Александрова О. О. Дитяча хорова література : навчальний посібник. - Харків: ФОП Панов А. М., 2021. - 338 с., ноти
3. Коломоєць О.М. Історія та теорія українського хорового мистецтва: навч. посіб. Дніпро: Ліра, 2023. – 288 с.

4. Методичні рекомендації організації самостійної роботи здобувачів із навчальної дисципліни «Читання хорових партитур» (на матеріалі хорових творів українських композиторів) : методичні рекомендації для здобувачів першого освітнього рівня «Бакалавр» спеціальності 025 «Музичне мистецтво» спеціалізації «Хорове та оперно-симфонічне диригування». - ред. 2-га / Харк. нац. унів. мистецтв імені І. П. Котляревського; уклад. Яструб О. М. Харків : ХНУМ імені І. П. Котляревського, 2023, 38 с.
5. Читання оперно-симфонічних партитур : метод. рек. для самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво» / уклад. Богатирьов Володимир Олександрович. - Харків, 2024. - 8 с.
6. Ярошенко І. В., Серганюк Ю. Концептуальні особливості методики роботи з хором: Навчальний посібник. К.: Видавництво «Білий Тигр», 2020. 100 с.

14. Інформаційні інтернет ресурси.

1. Диригентське мистецтво. Енциклопедія сучасної України http://esu.com.ua/search_articles.php?id=24362 (дата звернення 05.08.2021).
2. Дніпровська обласна універсальна бібліотека <https://www.libr.dp.ua/> (дата звернення 01.08.2021).
3. Національна бібліотека України імені В. В. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення 01.08.2021).
4. Електронна бібліотека «Культура України» <https://elib.nlu.org.ua/catalogue.html?catalogue=39>
5. Мистецтвознавство. Наукова електронна бібліотека <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/14112>
6. Classical Net <http://www.classical.net/>
7. Classical Sheet Music Downloads <https://www.virtualsheetmusic.com/>
8. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського <http://www.dnpb.gov.ua/>